

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izdaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11 lir — Račun pri poštni črt. zaveza: Ljubljana 10.351

Kein operativer Erfolg für die Sowjets

Starke feindliche Kräfte abgeschlagen — Im Raum von Eboli vernichtete amerikanische Kampfgruppen

Aus dem Führer-Hauptquartier, 17. Sept. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In der Abwehrschlacht, die seit über zwei Monate im Osten tobt, ist es den Sowjets trotz ihrer grossen zahlenmässigen Überlegenheit nirgends gelungen, unsere Front zu zerbrechen und zu operativen Erfolgen zu kommen. Wo unsere Truppen Gelände aufgegeben haben, geschah dies immer planmässig in voller Ordnung unter Wahrung des Zusammenhaltens der Front.

Im südlichen und mittleren Abschnitt der Ostfront, wo der Schwerpunkt der feindlichen Angriffe liegt, ist eine grosszügige Frontbegradung im Gange, mit der neue Reserven gewonnen wurden. Im Rahmen dieser Absetzbewegungen wurden die Städte Noworossijsk und Brjansk nach restloser Zerstörung aller wichtigen Anlagen planmässig geräumt.

Westlich Jelnya und südlich Bjeli wurden Angriffe starker sowjetischer Kräfte unter für den Feind schweren menschlichen und besonders hohen Panzerverlusten abgeschlagen. Einzelne Einbrüche wurden abgelehnt.

Auch südlich des Ladogasee blieben den ganzen Tag über laufende feindliche Angriffe ohne Erfolg.

An der übrigen Ostfront wird nur örtliche Kampfaktivität gemeldet.

Das Jagdgeschwader 52 errang an der Ostfront ebenfalls den 7000. Luftsieg.

Die erlittenen Kämpfe im feindlichen Landekopf in Mittelitalien halten mit unverminderter Heftigkeit an. Es gelang bei Salerno den feindlichen Landungskopf noch weiter zusammenzudrängen. Im Raum von Eboli, wo der feindliche Widerstand sich wesentlich verstärkte, vernichteten unsere Truppen abgeschnittene nordamerikanische Kampfgruppen und brachten dabei Gefangene und Beute ein. Feindliche Fallschirmtruppen, die im Rücken unserer Kampffront absprangen, wurden vernichtet. Zur

Entlastung seiner an diesem Landungskopf kämpfenden Verbände hat der Feind im südlichen Teil des Golfes von Salerno neue starke Kräfte aus Land geworfen. Heftige Kämpfe sind hier im Gange.

Die Luftwaffe griff feindliche Schiffsansammlungen wiederholt an. Dabei erhielten ein grosses Kriegsschiff und ein Zerstörer so schwere Bombentreffer, dass mit ihrer Vernichtung gerechnet werden kann. Eine Anzahl weiterer Schiffe wurde beschädigt.

Eine Rote deutscher Schnellboote versenkte unter Führung des Oberleutnants zur See Schmitt im Adriatischen Meer vor einigen Tagen ein Torpedoboot, zwei Minensuchboote und einen Bewacher der Badoglieregierung. Ferner brachte sie den auf erster Fahrt befindlichen Truppentransporter »Leopardi« mit tausend italienischen Soldaten an Bord und drei weitere Dampfer auf. Nach Einlaufen in einen grossen adriatischen Hafen zwang sie den dortigen Seebefehlshaber und den Stadtpfaffen zur Waffenstreckung.

Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleites versenkten vor der westnorwegischen Küste ein angreifendes britisches Schnellboot und schossen ein Torpedoflugzeug ab.

Britisch-nordamerikanische Bombenverbände griffen am gestrigen Tage wiederum west- und südfranzösisches Gebiet an. Besonders in der inneren Stadt von Nantes wurden durch Sprengbomben schwere Zerstörungen verursacht. Die Bevölkerung hatte erhebliche Verluste. Einzelne feindliche Stützpunkte waren in der vergangenen Nacht Bomben auf nördliches Reichsgebiet, die keinen Schaden anrichteten. Durch Luftwaffe und Kriegsmarine wurden gestern 28 feindliche Flugzeuge, meistens viermotorige schwere Bomber, abgeschossen.

Deutsche Fernjäger brachten über dem hohen Atlantik ein feindliches Grossflugboot zum Absturz.

Sovjeti brez operativnega uspeha

Močne sovražnikove skupine odbite — Pri Eboli uničeni severnoameriški oddelki

Iz Führerjevega glavnega staba, 17. sept. Nemško vrhovno poveljništvo objavlja:

V obrambni bitki, ki divja nad dva meseca na vzhodu, se sovjetskim četam kljub veliki številni premoči nikjer ni posrečilo razbiti naše fronte in doseči operativne uspehe. Kjer so naše čete morale opustiti ozemlje, se je zgodilo to po načrtu v polnem redu z varovanjem stranjnosti fronte.

V južnem in srednjem odseku vzhodne fronte, kjer je težišče sovražnih napadov, je v teku velikopotezno izravnanje fronte, s katerim so bile pridobljene nove rezerve. V okviru teh odmakalnih pokretov sta bili mesti Novorossijsk in Brjansk po popolnem uničenju vseh važnih naprav izpraznjeni po načrtu.

Zapadno od Jelnye in južno od Bjelja so bili napadi močnih sovjetskih sil odbiti s hudimi sovražniki žrtvami ljudi, zlasti pa z velikimi izgubami oklopnih voz. Posamezni vdori so bili zaježeni.

Tudi južno od Ladogškega jezera so ostali brez uspeha sovražni napadi, ki so se ponavljali ves dan.

Z ostale vzhodne fronte poročajo le o krajevnih bojnih delavnosti.

52. letalska skupina je na vzhodni fronti dosegla prav tako 7000 letalsko zmago.

Ogorčeni boji na sovražnikovem predmestju v srednji Italiji se nadaljujejo z nezmajljivo srčnostjo. Posrečilo se je sovražnikovo predmestje pri Salerno se bolj zožiti. Na področju pri Eboli, kjer se s sovražnikom odpravi bistveno ojačilo, so uničile naše čete odrezane severnoameriške bojne skupine ter so privedle ujetnike in plen. Sovražnikove skupine padalec, ki so odskočili v zaledju naše bojne fronte,

so bile uničene. Za razbremenitev svojih oddelkov, ki se bore na tem predmestju, je sovražnik izkrcal v južnem delu Salernskega zaliva nove močne sile. Tu so v teku hudi boji.

Letalsko orožje je ponovno napadlo sovražnikova zbiranja ladij. Pri tem sta bila večja večja bojna ladija in en rušilec z bombami tako hudo zadeta, da se more računati z njunim uničenjem. Več nadaljnjih ladij je bilo poškodovanih.

Oddelki nemških brzih čolnov je potopil pod vodstvom pomorskega nadporočnika Schmitta pred nekaj dnevi na Jadranskem morju torpedni čoln, dva iskalca min in strano ladijo Badoglijeve vlade. Nadalje je zajel prevozno ladijo za čete »Leopardi«, ki je bila na prvi vožnji s 1000 italijanskimi vojaki na krovu, in tri nadaljnje parnike. Po prihodu v neko veliko jadransko lukko je prisilila tamošnjega pomorskega poveljnika in mestnega prefekta k predaji orožja.

Zaščitne ladje nekega nemškega konvoja so potopile pred zapadno norveško obalo napadajoči angleški brzi čoln ter sestrelile eno torpedno letalo.

Angleški in severnoameriški oddelki bombnikov so večkrat zopet napadli zapadno in južno francosko področje. Posebno v notranjem mestu Nantes so povzročile rušilne bombe hude poškodbe. Prebivalstvo je imelo znatne izgube. Posamezna sovražnikova vzemirjevalna letala so metala v pretekli noči bombe na severno državno ozemlje, ki pa niso povzročile nobene škode. Letalsko orožje in vojna mornarica sta večkrat sestrelila 28 sovražnikovih letal, po večini štirimotornih težkih bombnikov.

Nemški lovci za dolge polete so nad odprtim Atlantikom sestrelili velik sovražnikov hidroplan.

Continuano gli accaniti combattimenti presso Salerno

Dal Quartiere generale del Führer, 17. settembre. Il Comando Supremo delle Forze Armate comunica:

Nella battaglia difensiva, che già da più di due mesi infuria in orientale, le truppe sovietiche nonostante la loro grande preponderanza numerica, non sono riuscite in nessun punto a sfondare il nostro fronte ed a raggiungere risultati operativi. Dove le nostre truppe hanno abbandonato territori, ciò è avvenuto secondo i piani, in perfetto ordine e mantenendo intatta la compattezza del fronte.

Nella parte meridionale e centrale del fronte orientale dove gravano gli attacchi nemici, è in corso un importante livellamento del fronte, col quale si sono rese disponibili nuove riserve. Nell'ambito di questi movimenti di ritirata sono state sgomberate le città Novorossijsk e Brjansk dopo la completa distruzione di tutti gli impianti importanti secondo i piani prestabiliti.

A ovest di Jelnya e a sud di Bjeli sono stati respinti attacchi di importanti forze sovietiche con perdite umane e particolarmente forti di carri armati. Singole irruzioni sono state arginate.

Anche a sud del Ladoga gli attacchi nemici ripetuti per tutto il giorno, rimanevano senza successo.

Dal rimanente del fronte orientale si annunzia soltanto attività combattiva locale.

Il 52° stormo aereo raggiungeva sul fronte orientale la sua 7000a vittoria aerea.

I duri combattimenti sulla testa di ponte nemica nell'Italia centrale continuano con immutata violenza. Presso Salerno è riuscito di ridurre ulteriormente la testa di sbarco nemica. Nel settore di Eboli, dove la resistenza nemica si è notevolmente rinforzata le nostre truppe hanno annientato gruppi di forze nord-americane isolate facendo prigionieri e bottino. Gruppi di paracadutisti che erano calati alle spalle del nostro fronte di combattimento, sono state annientate. Per alleggerire i reparti del proprio corpo di sbarco combattenti, il nemico ha gettato in campo nuove importanti forze nella parte meridionale del golfo di Salerno. Qui sono in corso duri combattimenti.

La Luftwaffe ha nuovamente attaccato raggruppamenti di navi nemiche. In tale attacco una grossa nave da guerra e una ciclatorpediniera venivano così gravemente colpite che si può calcolare sulla loro perdita. Numerose altre navi furono danneggiate.

Una flottiglia di Mas tedeschi sotto la guida del primotenente di Marina Schmitt affondava giorni fa nel Mare Adriatico una terpediniera, due dragamine ed una nave di scorta del governo di Badoglio. Inoltre catturavano la nave da trasporto di truppe »Leopardi«, che compiva il suo primo viaggio con a bordo 1000 soldati italiani e altri tre profughi. Dopo l'approdo in un grande porto adriatico essi costringevano il locale comandante di porto e il prefetto della città alla resa.

Navi di scorta di un convoglio tedesco affondavano davanti alla costa occidentale norvegese un Mas britannico che tentava l'attacco e abbattevano un aerosilurante.

Reperti di bombardieri britannici e nord-americani attaccavano ieri nuovamente la Francia occidentale e meridionale. Particolarmente nell'interno della città di Nantes sono state causate dal lancio di bombe disastrosi gravi distruzioni. La popolazione soffriva rilevanti perdite. In singoli voli di disturbo nella notte scorsa furono gettate bombe sul territorio settentrionale del Reich che non causavano danni. La Luftwaffe e la Marina di guerra abbatterono ieri 28 apparecchi nemici in gran parte bombardieri pesanti quadrimotori.

Cacciatori tedeschi a grande autonomia distruggevano in pieno Atlantico un idroplano nemico.

Sovražnikove letalske izgube na zapadu

Berlin, 18. sept. Po ugotovitvah nemških očesovalnih odredov so našli še dva razbita sovražna bombnika, ki sta bila uničena pri predzadnjih motilnih poletih nad Nemčijo. S tem se je povečalo število sovražnih letal, ki so bila sestreljena v četrtki in ponedelju na petek, na 30. Nemška letala za daljne polete so prisilila na Atlantiku, 350 km zapadno od rta Finistere, velik sovražni hidroplan k zasilnemu pristanku. Nemški letalci so opazili, kako je osem moč posadke poskušalo v gumijastih čolnih zarustitvi potapljačice se letalo. Zadet je bil tudi štirimotorni bombnik tipa »Liberator«, čigar uničenje pa se ni dalo zanesljivo ugotoviti.

Pozno priznanje resnice

Berlin, 7. sept. Angleški mornariški minister Alexander je v nekem govoru izjavil:

Ameriška vojna mornarica na Tihem oceanu je bila zaradi bitke pri Pearl Harborju onespasobljena za vojno. Američani so potrebovali poldrugo leto, da so popravili to katastrofo. Ze 18. decembra 1941 je japonski glavni stan objavil: »Poizvedbe japonske vojne mornarice so ugotovile, da je bilo ameriško pacifiško vojno brodogradnje uničeno. To japonsko poročilo, če gar resničnost danes Alexander priznava, so svoječasno predsednik Zedinjenih držav, ameriški mornariški minister in angleški admiraliteta označili za laž. Angleški mornariški minister tudi priznava, da ameriško in angleško vojno vodstvo na morju zastopata načelo, da je treba izgube zatajiti.

Trije ameriški bombniki sestreljeni nad Indokino

Tokio, 17. sept. Japonski lovci so nad mestom Tongkingom v Francoski Indokini sestrelili 3 ameriške bombnike.

Za boljševike negativna bilanca

Berlin, 18. sept. Velika bitka na vzhodu traja sedaj že 11 tednov. Redkokdaj se je pač vodila borba tako ogromnih dimenzij, ki pa bi po svoji razprostranosti tako v pogledu prostora kakor časa tako malo izpremenila svoj temeljni značaj, kakor ta naval Sovjetov na nemške postojanke. Čeravno so Sovjeti viri v boj ogromne množice ljudi in materiala, ta velika bitka na vzhodu ni nikdar izgubila značaja ustaljene borbe, čeravno se vodi z elastičnimi metodami.

Pri ocenjevanju raznih odmakalnih pokretov, ki jih je izvršila nemška fronta sprito sovjetskega množčevnega navala, je treba imeti vedno pred očmi, da je vzhodna fronta dolga več kot tisoč kilometrov in da je boljšice, ki ga imajo na razpolago na tem prostoru borbe se nemške čete, več kot 3.000 km globoko. Tudi pri največjem boju se eventualna sprememba fronte v primeri s celotnim prostorem bojišča komaj opazi. Odločilno je dejstvo, da se Sovjetom kljub vsemu prizadevanju v tej že 11 tednov trajajoči borbi, kakere konca pa še ni videti in ki bo kvečjemu ob nastopu jesenskega deževja dobila nekoliko drugačno lice, še na nobeni točki ni posrečilo doseči kak prodor, ki bi izpremenil celokupni položaj na vzhodni fronti. Pač pa so bile izgube Sovjetov tako ogromne, da niti številna premoči, ki je na posameznih odsekih fronte dosegla razmerja 1:15, ni mogla izmiti kakšnega uspeha operativnega pomena.

Ko je vodila Nemčija svoje velike ofenzive proti Sovjetski zvezi v poletju 1941 in 1942, so imeli boljševiki na svoji strani tri važne zaveznike: prostost ozemlja, številno premoč v ljudeh in delne premoči tudi v posledici množice materiala. Trije zavezniki Sovjetov sedaj niso več v takim obsegu na razpolago. V sedanjih periodih elastične obrambe je prostor celo zaveznik nemških čet, kar pa se tiče premoči: Sovjetov v ljudeh in materialu, se tudi v tem pogledu številčno razmerje zaradi stalnih izgub izboljšuje na korist nemških čet.

Ta vse-kozi pozitivni potek 11tedenske gigantike bitke na vzhodu je predvsem rezultat namorne nemške strategije. Enako važna in odločilna je na tudi premoči, ki jo ima na razpolago nemško vodstvo, a to je premoč nemškega vojaka. Moralna obremenitev take, ne sece trajajoče obrambne borbe proti številčno močnejšemu sovražniku je izredno velika. Vendar pa jo je nemški vojak prestal z junatvom in vztrajnostjo, ki se lahko primerja z najboljšimi viteškimi dejinji v vojni zgodovini. Te premoči sovražnik niti za eno uro ni mogel izpolniti nemškemu vojaku.

Zaradi tega je razumljivo, da je vrednost s tako velikimi žrtvami izvojevanih prostornih pridobitev postala za Sovjete problematična. Zato je pa tudi razumljivo, da se posveča boljševizem poleg nadaljevanja svojih vojaških naporov v vedno večjem obsegu tudi politični fronti. Kakor polagajo Anglo-Američani vse svoje upe na letalski ter, tako si prizadeva boljševizem, da bi si pridobil v Evropi vedno več pronicvalnih oporišč. Pot do njih mu ustvarjajo pogajanja z Angleži in Američani, ki se zavzemajo za boljšo vzporeditev medsebojnih naporov. Se preden pa pridejo Anglo-Američani k zavesti, dobivajo vsa ta posvetoovanja, čeprav so šele v prvem stadiju, že docela nov videz. Ze sedaj se vidi, da nimajo Anglo-Američani boljševikov, marveč boljševiki nje na vrvi. Prvi uspeh je ta, da so dobili Sovjeti svoj sedež in glas v vseh za vojno v Sredozemlju pristojnih odborih in da poskušajo z angleško-ameriško pomočjo

orjaške poletne bitke

utreti pot za boljševizacijo tega prostora. Zopet so Angleži in Američani potegnili krajši konec nasproti moskovski praksi. Ze v prvem etadiju tako dolgo zaželenega tesnejšega soodcevanja med Anglo-Američani in Moskvo se vidi, da sta zopet London in Washington ujetnika Moskve.

Ogromne svjetske izgube

Berlin, 17. sept. Berlinski vojaški krogi pravijo, da se položaj na vzhodnem bojišču v poslednjih dneh ni Bog ve kaj spremenil. Sovjeti nadaljujejo z napadi na južnem in srednjem odseku, na odseku pri Brjansku pa je prišlo do posebno hudih bojev. Prav tako so Sovjeti z močnimi oklepnimi in letalskimi silami začeli znova napadati zahodno od Jelnye, a nemške čete so jih v ogorčenih bitkah zavrnile. Prav tako so Sovjeti poskušali prodrati do nemških postojank na severnem odseku pri Bjelji, toda tudi ti poskusi so spodleteli. V sredo so se boljševiške sile lotile novega napada južno od Ladogškega jezera, vendar pa se zdi, da so ti nastopi krajjevnega značaja, ki naj večje ne bi bile.

O poletnih ofenzivi so Sovjeti izgubili okrog 2 milijona mož, ki so deloma mrtvi, deloma rani in v zajeti. Vrh tega so Sovjeti izgubili 17.000 do 18.000 oklepnikov. Številke izgub v letalih in topništvu ter drugem vojnem blagu so v razmerju s prejšnjimi navedenimi visokimi izgubami tudi zelo težke.

Sovjeti nujno zahtevajo zdravila

Lizbona, 18. sept. Posreden dokaz za silne izgube Sovjetov med njihovo poletno ofenzivo predstavlja nova zahteva Moskve po dobavi ogromnih množic zdravil, serumov in kirurških instrumentov, ki naj bi jih dobavila Anglija. »Yorkshire Post« navaja nekaj točk iz tega četrtega seznama sovjetskih zahtev.

Bizarska ugotovitev

Sofija, 18. sept. List »Slovus« piše: Velika sovjetska poletna ofenziva ni dosegla pričakovane uspeha. Armada Nemčije je danes prav tako močna, kakor je bila poprej. Tudi angleško-ameriški teroristični letalski napadi niso mogli vplivati na fronto.

Pregled položaja na vzhodu

Berlin, 18. sept. O položaju na vzhodni fronti javljajo:

Južni odsek: Hude borbe trajajo kljub nalivom dežja. Zapadno od Krasnoarmejskega so brzi odskoki zavrnili sovjetski napad ter privedli ujetnike in plen. Južno in južnizapadno od Harkova se bili pehotni in tankovski oddelki, ki so napadli z veliko silo, prav tako zavrnjeni.

Srednji odsek: Med srditimi borbami ob reki Psjaj je bil sovražni izvidniški oddelki obkoljen in uničen. Zapadno od Vjazne so Sovjeti napadli na obeh straneh železniške proge Moskva-Smolensk z močnimi silami. Tudi tu so se sovražni poskusi za prodor zaključili z neuspehom. Isto usodo so doživeli napadi južnizapadno Brjanska. Tu so Sovjeti izgubili nad 50 tankov.

Severni odsek: Južno od Ladogškega jezera trajajo srditi sovražni napadi dalje. Več kot tucatkrat ponovljeni sovjetski napadi, izvršeni z množčevno uporabo čet in tankov, so bili zavrnjeni in je imel sovražnik velike in krvave izgube.

Trajno močni odmevi Ducejeve osvoboditve

Berlin, 18. sept. Današnji nemški listi objavljajo slike o osvoboditvi Duceja iz zaporov v planskem hotelu na Gran Sassu. Na slikah se vidi, kako Mussolini v spremstvu svojega osvoboditelja zapušta ječo.

Berlin, 18. sept. Nemški kakor tudi listi se še vedno bavijo z držnim udarom za osvoboditev Mussolinija in objavljajo razne podrobnosti in ocene o tem podjetju. Vsi izražajo veselje nad tem uspešnim udarom, ki je izval v vsem sovražnem taboru razočaranje in poparjenost. V Londonu in Newyoriku so se že široko ustili, pišejo nemški listi, kaj nameravajo storiti z Ducejem, ki so ga člani pobegle Badoglijeve vlade vlačili iz kraja v kraj. Napovedovali so, da bo Duce najpogotje leta in leta zaprt, nato pa bo obsojen kot »vojni zločinec«. Danes bi jim bilo gotovo ljubše, če bi ne bili dali spoznati, koliko jim je ležeče na tem možu, čigar usoda naj bi bila simbolična za njihove nakane. Duce je danes res postal simbol, toda v drugem smislu.

Z angleške strani niti ne poskušajo oporekati točnosti nemških poročil ali zanikati pomena tega uspelega udara. Na izjavi, ki so jo zagrešili italijanski kraljevski dom in za italijansko vojsko odgovorni ljudje, zopetna pojava Mussolinija na evropskem pozorišču seveda ne more ničesar izpremeniti. Toda italijanski narod mora nositi strašno breme posledic tega zločina. Kot znak tega, kar sta nemška zvestoba in nemški vojaški sposobna storiti po ostane osvoboditve Mussolinija svetel primer, sprito katerega obledi vse, kar so na nasprotni strani doslej s toliko reklamo poskušali postaviti v ospredje: ponosnečeni napad na Rommelov glavni stan po nekem angleškem komandosu ali dvojni prelom dane besede pobelega generala Girauda. Za SS pa predstavlja senzacionalna osvoboditev Duceja, kakor pripominja neki švedski poročevalec, veličastno propagando.

V japonskih krogih označujejo osvoboditev Duceja za enakovredno z dobljeno bitko. Za izdajalce predstavlja to nadaljnji moralni poraz, ki ne bo ostal brez vpliva na Anglo-Američane, ki so pridobili na svojo stran le samotne izdajalce. Pošteno Italijani pa so dobili nazaj moč, ki je 20 let postrvalno delal za svoj narod in ki bo sedaj zopet soodločil o usodi Italije.

Zasedba Albanije po nemških četah

Beograd, 17. sept. Vojni poročevalec dr. Walter Gruber je objavil naslednje ugotovitve o načrtih izvedbi nemških ukrepov v Albaniji:

Badoglijeva izdaja je presenetljivo odjeknila v balkanski javnosti. Italijanski častniški krogi so bili zelo pobiti, ker niso imeli prav nobenega jasnega pogleda v rimeke spletke in tako niso imeli tudi nikakega pojma o dejanskem položaju. Poleg tega je bil zelo velik del italijanskega častniškega zbora »fašistično okužene«, ozroma je tako na Balkanu, kakor deloma tudi na vzhodnem bojišču prav na lastne oči spoznal nezmožljivo choroženo silo velike Nemčije. Zato je bilo med njimi le malo ljudi, pripravljenih za povečanje prostaške izjave proti zvestim soborcem, vendar pa si zaradi svojih tovarišev niso upali podvzeti nikakršnih nadaljnjih korakov.

Tudi nemški previdnostni ukrepi so bili v resnici zelo tajni. Maloštevilni nemški poveljniki, ki so bili v Tirani poleg nemškega zveznega staba pri italijanski vojski, so imeli več tednov važno nalogo, izvesti

zelo težavno delo in pripraviti vse tako, da je bilo potrebno le povelje, pa bi v nekaj urah vse vojaško važne naprave in točke v Albaniji prišle trdno v nemške roke in da bi bilo onemogočeno vsa kršna sovražna ali sovražniku koristna dejanja. Kdor je sam doživel, kako točno se je vse to izvedlo, je mogel razumeti globok vtis, ki ga je to dejanje, t. j. nemško vkrakanje v Albanijo naredilo na Nemcem prijazno prebivalstvo. Poleg tega je bilo pravo d-zil, večje govoriti z ljudmi: tako izkušeni v boju, ki nosijo poleg odlikovanj za vojaške zasluge tudi odlikovanja za rjenje in so izvedli svojo nalogo z nezasišanim zagonom.

Strategija ni eksperimentalna znanost

Lizbona, 17. sept. S angleško-ameriški napad v Sredozemlju ne predstavljajo druge fronte v smislu sovjetskih zahtev, izjavlja angleški general v listu »Evening Standard«. Če govori angleški ministri predsednik o ogromnih bombnih napadih kot eksperimentu, piše general, ga moram opozoriti, da strategija ni eksperimentalna znanost.

Kaj so pridelovali naši kmetje v davnini

Zemljiškemu gospodarju so morali oddajati precej svojega pridelka

Ljubljana, 14. septembra.

Dandanes se vsi več ali manj zanimamo, kakšna je letina in kaj kmetje pridelujejo. Zanimajo nas, kakšna je bila žitna letina, s karkoli se vprašujemo, koliko bo krompirja in ali kajeta dobro fiziološko koruza. Takšne skrbi pa niso nekelej novega; že v davnini je ljudi vedno najbolj skrbelo, kakšna bo letina. Čeprav morda v fevdalnih časih kmet ni užival primernega ugleda, v primeru s pomenom svojega dela, njegovo delo vendar ni bilo nič manj pomembno. Lahko bi rekli, da je bilo še pomembnejše, ko se ni bilo industrije, kajti v tistih časih ni kmet le hranil vseh stanov, temveč jih je tudi oblačil. Predvsem nas zanima, kako je živel v tistih časih naš kmet in kaj je prideloval. O tem zvedemo marsikaj zanimivega iz srednjeveških urbarjev. Srednjeveške urbarje za slovensko ozemlje je zelo dobro znano slovensko obdelniško upravnico Milko Kos. Knjiga je izšla pod naslovom »Srednjeveški urbarji za Slovenijo« v založbi Akademije znanosti in umetnosti. Iz nje lahko razberemo med drugimi dragocenimi dognanji tudi, kaj je naš kmet prideloval v 14. in 15. stoletju, torej pred 600, odnosno 500 leti.

Dajanje kmetij. Zgodovinar Kos je proučil urbarje za zemljiško posest salzburske nadškofije na Podravju in Posavju. Vse dajatve in služnosti posameznih kmetov zemljiškemu gospodarju označujejo urbarji z besedami »ius«, »census« ali »zins«. Če je kmetija plačevala v polnem iznosu, tedaj je bilo to polno pravo (ius plenum), če pa le v polovini — polovino pravo (ius dimidium, ius medium). Ako je pa kmetija plačevala drugače kakor je veljalo pravilo za druge, so imenovali to drugačno pravo (ius aliud). Prvotno in po pravilu je vsaka kmetija plačevala enako in ta enost je utemeljena na razdelitvi kulturne zemlje v deleže približno enakega donosa. Vendar se takšna delitev zemlje v deleže kmetije ni obdržala povsod trajno. Dajanje so plačevali v blagu ali v denarju. Že od začetka so morali kmetje plačevati vsaj delno v denarju. Glavna dajatev v blagu je bilo v srednjem veku žito; plačevali so ga brez izjeme vse vasi.

Pridelovali so največ pšenice. Vedno smo že v srednjem veku naši kmetje pridelovali mnogo pšenice. Po tem, da je bila med žiti razen ovsa pšenica glavna dajatev, bi smeli celo sklepati, da so je pridelovali največ. Vsekakor so pa pridelovali precej ovsa, najbrž več kakor dandanes. Verjetno, da so pridelovali tudi precej rži, a predvsem za svojo porabo. Rž in prosta omenjena v urbarjih redko kot dajatev.

Koliko so morali oddajati. Zanimajo nas tudi, koliko so morali kmetje oddajati svojega pridelka zemljiškemu gospodarju. Ta namen se pa moramo najprej seznaniti s srednjeveškimi merami. Žitna mera ima lahko splošen ali poseben pomen. V prvem primeru označuje splošni sistem ali način merjenja, v drugem pa ustreza neki določeni količini. V prvem primeru pozna vsi viri mero po kašči, ki je bila v rabi in določena z merjenjem v kašči ali žitnici zemljiškega gospodarja, dalje splošno mero, ki je po nji kmet plačeval svoje dajatve ali »zins«; potem je treba še razlikovati me-

ro, ki je bila v rabi pri trgovanju v mestih ali trgih in končno mlinsko mero. Posebne mere za žito v urbarjih so: modij (modius) kot večja mera in manjša mera »mensura« ali »mez«, dalje četrtak, ki je bil v 14. stol. ponekod večji od modija, zopet drugje pa enak modiju. Kmetija, ki je plačevala v polnem iznosu, je bila dolžna v 14. st. plačevati na področju severnega in brežiškega urada po dva modija pšenice in dva modija ovsa na leto. Kmetije na področju pujskega urada so pa plačevale ob istem času po 10 mensur pšenice in 6 mensur ovsa; ta količina žita se je imenovala census (činž). Te količine so bile pravilo, vendar so bile mogoče tudi izjeme. Po računih nekega strokovnjaka je srednjeveški modij vseboval 157,6 litra. Če to mero razdelimo na 5 delov, to se pravi na 5 mensur, ugotovimo, da je mensura vsebovala po 31,52 litra. Toda modij so včasih delili na 6 mensur, tako da bi mensura vsebovala 26,25 litra. Vendar ni mogoče določiti točno na litre teh mer, ker so se znatno razlikovale glede na čas in kraj, tako da je modij lahko držal tudi do 180 litrov, mensura pa do 32 litrov. Vsekakor pa smo računati, da je mensura držala približno 25 do 30 litrov.

Male dajatve. Dajatve v žitu so bile velike, vse druge dajatve pa označujejo urbarji kot »male pravice«. Malih dajatev je bilo mnogo. Čeprav so kmetje dajali pšenice, so morali dajati tudi pšenični zдроб, in sicer po eno mensuro vsake kmetije. V nekaterih vseh so morali dajati tudi bob. Zdi se, da so naši kmetje v starih časih pridelovali mnogo več boba kakor dandanes. Oddajati so ga morali po eno mensuro. V 14. stoletju kmetije niso več oddajali lanu, namestu tega so pa morali dajatev plačati z denarjem. Zupanske kmetije so plačevale za lan po tri do 4 denarje, nežupanske pa po dva denarja. V srednjem veku je pa bila zelo razširjena dajatev v obliki hlebec kruha; kmet je moral torej oddajati žito, zдроб, pa še kruh. Tako so morali oddajati po en »kruh« (hleb) ob žetvi in po enega o božiču, v nekaterih krajih pa po dva kruha na leto brez posebne pripombe kdaj. Zanimivo je, da je bila včasih med dajatve uvrščena tudi sol. V 14. stol. je morala vsaka županska kmetija (ki je bila dvakrat večja od navadne) na Posavju dajati po eno ali dve mensuri soli na leto. Zupani so bili dolžni tovoriti soli. Dajatev v živini bi lahko imenovali tudi velike. Na Posavju je morala vsaka županska kmetija, če je plačevala polni iznos, dajati na leto po dva prašiča, vredna po 40 denarjev. Vsaka nežupanska kmetija je morala dajati na leto po polovico ovce, vredne 20 denarjev. Zupanske kmetije, ki niso plačevale ovce, so morale dajati po eno jagnje, vredno 6 denarjev. Planinske kmetije so morale dajati tudi sir, in sicer po 300 sirov na leto. Na področju brežiškega urada je morala vsaka kmetija v 14. stol. dajati po enega piščanca o božiču, nežupanska kmetija je pa morala dajati po enega še v postu. Na področju pujskega urada niso poznali dajatev kruha, piščancev, boba, zдробa, lanu in soli. — V vinorodnih krajih so morali dajati tudi vino, o čemur se pa bomo pogovorili še ob priliki.

rudnikov še fevdalce Višprinjake, Rosenheime, Weitmoerje in viteza iz Goldberga. Pri iskanju zlata so sodelovali tudi naši predniki. To pričajo krajevna imena, kot na primer Sisting (Zlatina) pri Trebnju. Kopanje zlata je začelo propadati, ko je bila odkrita Amerika s svojimi izrednimi bogastvi zlata in dragocenih kovin. Če ne zlatih kovinam so naglo padale in pridobivanje zlata se pri nas ni več izplačalo.

Svinec glavno rudno bogastvo Spodnje Koroške

Kakor se danes, je bilo na Spodnjem Koroškem glavno rudno bogastvo svinec. V beljski okolici, v Slovenjem Plajbergu in Rablju so ga kopali že v 12. stoletju. Svinco so uporabljali pri cerkvenih stavbah za okras za pokrivanje streh in primes pri izdelovanju barv. Rudnik v Slovenjem Plajbergu je bil last vetrinškega samostana, ki ga je izkoriščal skupno z vitezi na Humberku. Svinčeno rudo so topili blizu Zakamna.

Živahno trgovino s svincom so vodili zlasti Beljčani. Prodajali so ga v Benetke, Genovo, na Nemško, Ogrsko in v Turčijo. Svinčni rudniki so ohranili svoj izredni pomen za te kraje še do današnjega dne.

Kako so na Kranjskem pridobivali železo smo že opisali. Če že pisemo o rudarstvu, ne smemo prezeti rudnika, ki so ga odkrili konec srednjega veka in ki je po svojem bogastvu in pomenu nadkrilil kmalu vsa druga rudarska podjetja in je še danes eno največjih rudarskih podjetij v vseh zgoraj omenjenih deželah. To je rudnik za živo srebro v Idriji.

Najvažnejši je bil rudnik živega srebra v Idriji

Idrijski rudnik je bil prvotno last zasebnih podjetnikov. Najprej sta živo srebro kopala neki Andrej Perger iz Grebina, nato pa neki Kutler iz Solnograda. Cesarju Maksimilijanu sta morala za priznanje svojih pravic plačevati del čistega dobička. Poleg tega si je cesar pridržal pravico izkopati si svojo rudno jamo. Te pravice se je kmalu poslužil in je tako nastal rov sv. Katarine. Posebno podjetniško družbo za kopanje živega srebra so sestavili tudi dru-

gi odličniki. V tej družbi so bili med drugimi grof Gabriel Ortenburski, tridentski škof Bernard Kles in ljubljanski kneževski škof Bernard deželni glavar Kristof Ravbar. Večina delavstva v idrijskem rudniku je bila s Koroškega in Solnogradskega. Živega srebra so nakopali zelo veliko količino. Tako nam pove neki vir, da so leta 1519 nakopali samo v Ahacijem rovu 361 stotov. Cesarju je pripadalo skoraj tretjina letnega pridelka.

Pridelovalci so ga zelo preprosto. Rudo so najprej izmivali na vodi s pomočjo sit z železne ali bakrene žice. Živo srebro, ki je bilo v večjih ali manjših kapljicah v skriljcu, je pri tem izmivanju popadalo na tla. Rudo so potem žgali. Žgavnice so bile v začetku podobne ogljenicam. Ko je kup pogorel, se je živo srebro eteklo na tla.

Čisto živo srebro so spravljali v velike usnjene mošnje in ga razpošiljali v Benetke, Solnograd in Augsburg. Zaloge idrijskega živega srebra so bile v Ljubljani, Skofji Lcki, Kranju, Gorici in v Benetkah. V Augsburgu so plačevali etot živega srebra po 20 goldinarjev. Tovorniki so ga preko Zirco skozi Poljsko dolino v Skofjo Loko in Kranj. Deloma pa čez Tolminsko v Gorico.

Rudar je bil pod varstvom deželnega kneza

V srednjem veku je bilo rudarstvo v Istri, na Primorskem, po Kranjskem, Stajerskem in Koroškem sicer že zelo razvito, vendar je bilo ekoraj povsod še vedno bolj postranski poklic in zasluček kmetom. Edino Idrija je bila izjema. Rudarski stan se je izoblikoval kot samostojen poklic šele ob nastopu novega veka. Tedaj so vladarji urejali razmere v rudnikih s posebnimi zakoni. Kmet je bil prej podložnik svojega zemljiškega gospodarja, rudar pa je bil kasneje iz podložništva izvzet. To je izrecno potrdil že prvi idrijski red, ki je uzakonil tudi naslednji stavek:

»Rudar, kadar gre na delo v rudnik, prav tako oglar, plavžar in drvar, ki grede po svojih poslih, in kadar ima rudar svoj nahrbtnik na rami in gorško palico v roki, plavžarji in oglarji, kovačji in drvarji, kadar grede na delo ali z gore, vsi ti so pod varstvom deželnega kneza.«

Tako je bil položen prvi začetek kasnejšega velikega razvoja rudarstva pri nas.

Proti vrtnim, poljskim in gozdnim tatovom

Ko letina najlepše kaže — pravijo na magistratu — ter se kmetovalec in obdelovalec vrtnih vrtoč zahvaljuje Bogu, da je njemu žulje in znoj tako bogato poplačal s svojimi blagoslovom, moramo dan na dan poslušati in prebrati tudi njuno obupne pritožbe zaradi tatinskega pustošenja vrtoč, polja in gozdov.

»Več so nam uničili tatovi, kot nam je pobila toča.« Tako ugotavlja kar po vrsti naši pridni in zaradi malopridnežev skrajno razočarani obdelovalci vrtoč in kmetovalec. Mestno županstvo si s skrbjo prizadeva zavarovati vrtna in poljske pridelke z najstrožjimi odredbami. Za pomoč je naprosilo nadrejene, predvsem pa policijske in vojaške oblasti. Seveda je pa županstvo naročilo tudi svojim poljskim in gozdnim čuvajem, da morajo vsak dan z vso pazljivostjo pregledati svoje okolišne ter naznaniti slehernega, ki delu kakršnokoli škodo po vrtovih, na polju ali v gozdu. Poleg tega morajo naznaniti vsako predrznost in odgovarjajo pri zasledenju. Razen tega pa morajo po večeritvi imena vseh ohi rejcev malih živali, ki sami ne obdelujejo zemlje.

Mestno županstvo se popolnoma zaveda ter s pohvalo ugotavlja, da je prebivalstvo mesta Ljubljane pokazalo vso uvidenost za družino in tudi za splošnost s tem, ko se je v polni meri odzvalo vabilu oblasti, naj obdelava vsako ped zemlje. Toda nekaj posameznikov ni razumelo ali tega vabila razumeti ni hotelo, čeprav je bilo razgla-

šeno v splošno dobro. Taki so si nabavili prašiče, koze in zajce, ne da bi si prej priiskrbeli zemljo za obdelovanje. Sedaj pa žanjejo, kose in sploh kradajo po vrtovih in po polju ter delajo — po izjavi obdelovalcev — vrtnih in kmetovalec v celoti hušo škodo kakor jo je naredila zadnja toča. Mnogo vrtnih vrtoč, niti v travnikov pa tudi gozdov so popolnoma upostojali, prav posebno pa ob bregovih voda delajo škodo tudi kopalci. Kopalci se namreč hodijo samo zaradi izgovora, da pridejo na polje, ki ga pri kopanju poteptajo, pojanje ter popolnoma oropajo pridelkov. Nasproti javnim stražam se vedejo do skrajnosti predrzno ter se tako prav nevidno izpostavljajo največji strogozi zakonov.

Toda malopridneži ne pustošijo vrtoč, polja in gozdov samo zato, da bi pomagali sebi in svojim družinam s prehrano, z fejo malih živali in z ogrevom, temveč je celo ugotovljeno, da nakradene stvari tudi prodajajo. Znano je, da so nekateri med temi tatovi tudi premožni.

Mestno županstvo vabi obdelovalce vrtnih vrtoč, najemnike in gospodarje niti in travnikov ter gozdov, naj brez oklevanja takoj naznanijo vsakega takega malopridneža. Obenem pa opozarjamo prebivalstvo, da bo vsak kaznovan ne glede na levo ali desno, kdor je kriv tatvine na vrtovih, polju ali gozdovih.

Živilski trg

Ljubljana, 18. septembra.

Današnji živilski trg je bil razmeroma živahen že v zgodnjih urah. Mnoge gospodinjice pridejo na trg, ne da bi se jim mudilo nakupiti potrebno zelenjavo. Če se jim ponudi prilika, kupijo takoj, sicer pa čakajo, kaj bodo pripeljale kasnejše Trnovčanke. Vsak voziček, naj pride od Vodnikovskega spomenika ali s Pogačarjevega trga, je takoj ob prihodu sprejet, kakor da bi se v njem peljali visoko spoštovani odličniki. Vrsta okoli vozičkov se oblikuje že med potjo, še predno se prodajalka ustavi na svojem običajnem prostoru. Prodaja gre potem naglo naprej, kakršno zelenjavo ima pač prodajalka naprodaj.

Na živilskem trgu se dobi vsa zelenjava, ki jo je sedaj še mogoče dobiti v naših krajih. Davi smo videli paradiznike, paprike in stročji fižol. Količine teh dobrot pa so bile zadostne komaj za nekaj gospodinj. Druge so morale seči po rdeči pesi, korenju, kolerabi, bučkah in raznih vrstah solate.

Zanimivo je, da solate ni na trgu v posebnem obilju. Zelo malo je poletne glavnote solate, ki jo je sicer po trnovskih vrtovih še videti tu in tam dolge gredice. Endivija prevladuje in jo kupuje še večina gospodinj. Ni je pa nikoli toliko, da bi jo bilo preveč in da bi jo morale prodajalke voziti nazaj, kakor je bilo včasih prej. Sedaj se začneja počasi glavna sezona za

zeleno in pore. Pridetek je že lep in gre naglo v denar.

Perutnine in sadija davi ni bilo naprodaj. Nekaj sladkovodnih rib je bilo razprodanih že do pol 8. ure.

Iz Hrvalske

— **Gospodarski komisariat.** Hrvatski uradni list je objavil uredbo o ustanovitvi državnega gospodarskega komisarijata kot vladne ustanove. Njegova naloga bo določiti smernice o smotrenem in enotnem vodstvu državne gospodarske in valutne politike. Gospodarski komisariat bo pregledal tudi vse po 10. aprilu izvršene ali še tekoče prenosne premoženja v korist inozemcev in jih razveljavil, če so v nasprotju z gospodarskimi in valutnimi interesi Hrvatske. V gospodarskem komisarijatu so minister narodnega gospodarstva kot predsednik, kot člani pa finančni minister, predsednik Državne banke ter državni komisar za določanje mezd in cen.

— **Nove poštne pristojbine v prometu z inozemstvom.** Hrvatska poštna uprava je določila nove brzojavne poštne pristojbine v prometu z inozemstvom. Brzojavne pristojbine znašajo od vsake besede v prometu z Bolgarijo 4 kune, z Nemčijo vključno priključene pokrajine 3, z Italijo 3, z Rumunijo 4, s Slovaško 4, in z Madžarsko 3 kune. Telefonske pristojbine se računajo

— Težko?
— Zelo težko.
— Ali je izgubljen?
— Vse bo odvisno od brzine operacije. Umaknil sem se v knjižnico, da bi ne motil zdravnikov. Tam sem vzel s police knjigo in se prislil k čitanju.
Toda besede so mi plesale pred očmi, da nisem mogel čitati. Odložil sem knjigo, stopil k oknu in naslonil čelo na steklo, da bi se osvežil.

Potem sem se vrnil v naslanjač in jel znova čitati. Kar je v hiši ugasnila luč. Takoj mi je bilo jasno, da je pregorela varovalka. Skočil sem k oknu. Iz predsobe sem zaslišal zdravnikov glas:

— Luč! Luč! Hitro prinesite luč!
Planil sem iz jedilnice in se zaletel v prestrašeno služkinjo, ki sem ji zaklical:
— Luč!
Z vizgamicami v rokah sva odhitela v kuhinjo, kjer sva našla petrolejko.

— Končno sem vzklilnil.
Toda služkinja me je opozorila s pritajenim glasom: Petroleja ni pri hiši.
— Skočite ponj v trafiko, k sosedom ali kamor hočete!

Ko se je nesrečnica čez nekaj minut vrnila, so se že razlegale iz predsobe kletvice razjarjenega kirurga.
— Usoda, gospod... Brez tega kratkega stika bi bil rešil vašega prijatelja.

v zlatih frankih in znašajo v prometu z Bolgarijo 10,20, z Italijo prva kuna 4,00, druga kuna 4,35, tretja kuna 4,80, četrta kuna 5,40, peta kuna 6, šesta kuna 6,60, sedma kuna 7,05, z Rumunijo prva in druga kuna 8,60, tretja in četrta kuna 11, a Slovaško 6, z Madžarsko prva kuna 5, druga pa 6.

— **Nemške knjige za hrvatski socialno-gospodarski zavod.** Posvetovalni odbor nemškega gospodarstva v Berlinu je poslal hrvatskemu državnemu zavodu za socialno gospodarstvo nad 100 zvezkov raznih strokovnih knjig, ki obravnavajo statistiko ter gospodarske, finančne in državne pravne zadeve.

— **Uredba o sladilih.** Hrvatska vlada je odredila promet z umetnimi sladili. Za umetna sladila se smatrajo vsi kemični proizvodi, ne glede na njihov naziv, slajši od sladkorja. Uvoz umetnih sladil je dovoljen samo vedrogerijam in sladkorni centrali v Zagrebu. V načelu je raba sladil za proizvodnjo živil prepovedana. Uvoz z umetnimi sladili izdelanih živil iz inozemstva je tudi prepovedan.

— **Novo industrijsko podjetje.** V Zagrebu je bila ustanovljena delniška družba »Sirene« za proizvodnjo in promet z mesnimi, ribjimi, sadnimi in sočnimi konzervami ter vinom in alkoholnim kisom. Delniška glavnica znaša 2 milijona kun.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Sobota, 18. septembra: Jožef Ku-pertinski, Irena.

Jutri: Nedelja, 19. septembra: Januarij.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Zenska mod zvermi.
Kino Sloga: Kam greva gospa?
Kino Union: Šerifjeva hči.
Kino Moste: Ljubelni nasproti.

Prireditve v nedeljo

Kinematograf nespremenjeno.

DEZURNE LEKARNE

Danes in jutri: Dr. Kmet. Ciril Meto-žova 43, Trnkoczy dr., Mestni trg 4, Ustar, Sebenurgova ul. 7.

Nedeljsko dežurno zdravniško službo bo opravljala od sobote od 20. do ponedeljka do 8. ure jutrajna mestna zdravnica dr. Jo-zica Žitko, Pleteršnikova ul. 13, telef. 47.64.

Zlati časi ameriških kinematografov

Zanimanje za kino je v Ameriki zdaj mnogo večje, kakor je bilo pred vojno. Ljudje beže od mračnih misli, če le morejo in iščejo razvedrila zlati v kinu. Nekateri filmi so na sporedu po cele tedne, čeprav jih tisk odkloni in čeprav prej niso bili prav nič privlačni. V nekem newyorckem kinu si je ogledalo en tak film nad 1.500.000 oseb. V večini središč oboroževalne industrije so odprti kinematografi noč in dan. Razna privlačna sredstva zlasti zbiranje vstopnic, združeno z nagradami, so že davno opustili. Na drugi strani so pa uprave kinematografov zvišale vstopnico, kar pa ni prav nič vplivalo na poset, nasprotno, število obiskov oseb kinematografov se je celo silno povečalo.

Lastniki ameriških kinematografov se pritožujejo, da obiskovalci še nikoli niso bili tako nedisciplinirani kakor sedaj. Ljudje cepetajo z nogami in živčajo ali izražajo svoje ogorčenje kako drugače, če niso zadovoljni s filmom. Pretežna večina zahteva pustolovske filme. Vedno bolj se množe primeri, da poškodujejo ljudje v kinematografih stole ali lože. Mnogi celo streljajo s pištolami in pištolami v platno, da poživijo dejanje. Delavci, zaposleni v vojni industriji, prihajajo večkrat v kino z budilkami, da jih opozarjajo, kdaj je čas oditi na delo. Budilke torej niso v tem primeru več budilke, saj ni nobene nevarnosti, da bi med splošnim hrupom in trusem v kinu kdo zaspal.

Lastniki ameriških kinematografov imajo mastne dohodeke. Največja filmska družba »Loew Inc.« je imela lani 12.133.000 dolarjev čistega dobička ali 9% več kakor predlanskim. Predsednik te družbe Lou's Kurt Mayer, že šesto leto zapored največji ameriški dobičkar, je pobasal sem 949.766 dolarjev pače in raznih nagrad, Mayer je prispel iz Galicije in je bil v Ameriki najprej branjevec. Svojo trgovino je imel v eni najbolj znamenitih ulic New Yorka. Kmalu je pa spravl skupaj toliko denarja, da je kupil kino. S tem se je pričelo njegovo bogastvo. Pozneje je kupil po vrsti več kinematografov. Zdaj je eden najboljših vplivnih mož v ameriskem filmskem življenju. Njegov vpliv je velik zlasti v prodaji in izposojanju filmov. Mayer je tipičen primer ameriškega bogataša, ki je začel svojč kariero kot siromak.

OTROŠKA

»Deček na tej sliki je moj desetletni stari oče.«
»Neverjetno, deset let star pa že stari oče.«

»Očka, kaj pa je to basen?«
»N. pr., ako se osel in tele pogovarjata tako, kakor se midva!«

In ker sem molčal, je kirurg nadaljeval:
— Ali pa veste, kdo je zakrivil to nesrečo?
— Usoda, gospod doktor, saj ste sami rekli to.

Da, strinjam se z vami. Toda kaj se je prav za prav zgodilo? Ali ni morda vzrok nevihta, ali pa je zavozil avto v električni drog?

— Ne, doktore! Usoda izbira večkrat na čuden način svoje žanilce. Pierre Laborel je umrl, ker se je orel zaletel v transformator pred vasjo. Orel, ki je meril čez krila dva metra, samec, ki ga nobena sila več ni mogla zadržati v planinah.

— Ne, doktore! Usoda izbira večkrat na čuden način svoje žanilce. Pierre Laborel je umrl, ker se je orel zaletel v transformator pred vasjo. Orel, ki je meril čez krila dva metra, samec, ki ga nobena sila več ni mogla zadržati v planinah.

— Ne, doktore! Usoda izbira večkrat na čuden način svoje žanilce. Pierre Laborel je umrl, ker se je orel zaletel v transformator pred vasjo. Orel, ki je meril čez krila dva metra, samec, ki ga nobena sila več ni mogla zadržati v planinah.

— Ne, doktore! Usoda izbira večkrat na čuden način svoje žanilce. Pierre Laborel je umrl, ker se je orel zaletel v transformator pred vasjo. Orel, ki je meril čez krila dva metra, samec, ki ga nobena sila več ni mogla zadržati v planinah.

— Ne, doktore! Usoda izbira večkrat na čuden način svoje žanilce. Pierre Laborel je umrl, ker se je orel zaletel v transformator pred vasjo. Orel, ki je meril čez krila dva metra, samec, ki ga nobena sila več ni mogla zadržati v planinah.

Usoda

Potem, ko sem bil potegnil za klavirce, ki je udarilo po okovanih železnih vratih, se je pojavil na pragu Pierre Laborel; prišel mi je odpret sam.

Zdel se mi je bolj bled kakor prejšnja leta. Okrog oči je imel črne kolobarje in zdelo se mi je, da so njegovi lasje na sencih osiveli.

— Oh, dragi moj! Kako sem srečen, da te zopet vidim.
Iz kotička svojih debelih ustn je izpuslil cigaretni ogorek, potem je pa razprostri roke, želeč tako izraziti svoje veselje ob ponovnem srečanju.

Pierre Laborel, veliki lovec pred Vsevišnjim, je poznal samo dve strasti: lov in prepiranje ptic. Sam je bil namreč nagačil jastreba, ki ga je bil ustrelil v planinah, pa tudi več lisic, divjih prašičev, gamzov in celo vrsto velikih roparic. Predsoba njegove lovske hiše je bila podobna skrivališču divjih zveri. Izpod stropa je kar dišalo po divjadi. Tovariši me je hitro potisnil proti velikemu kamnu, kjer je ležalo debelo poleno kakor v pričakovanju, da bo v prvih dneh novembra zagorelo.

— Ah, kaj porečeš ti na to?
Zagledal sem ogromno gnezdo sredi himnika in v tem skrivališču tri mršave ptice, tri nagačene orle, iztežajoče pohlep-

ne kljune proti problematičnemu plenu. Iz njihovih steklenih oči je odsevala trmoglavost in žilavost, njihovo okostje je pokrival puh in človek je dobil vtis, da se njihovi slabotni kremplji krčevito oklepajo suhljadi v gnezdu, ki ga je bil lovec razdril med dvema pečinama na bližnjem gorskem grebenu. Vprašal sem Laborela:

— Kaj si storil s starima?
Moj prijatelj je namršil obrvi: — Ustrelil sem samico, samec mi je pa ušel.
— A mladiča sta bila nedotaknjena...
Laborel mi je smeje odgovoril:

— Seveda, jaz sem ju zadavil kakor goloba, samo da bi ostala dobro ohranjena. Zavijal je baržunaste rokave in mi pokazal nad zapestjem razprskano roko.

— Čeprav sta bila še mlada, sta imela zelo ostre kremlje.
Povsem instinktivno sem se ozrl na strop, pod katerim je visela razprostrti kril mati nagačenih orlicev. Visela je na nevidni niti med sokoli, kanjami in kragulji.

— Vrnil sem se na planine najmanj desetkrat, da bi izpopolnil svojo zbirko, toda vse je bilo zaman, — je nadaljeval. — Samca nikoli ni bilo tako blizu, da bi ga bil lahko ustrelil.

— Morda je pa odletel iz tega kraja, potem ko si razdril njegovo gredo.
— Ne, on je vedno tam, — je odgovoril Laborel.

Rakete kot bojno orožje

Znane so že iz 7. stoletja — Stalinove orgle in metalci umetne megle

Za balistike in konstruktorje orožja uporaba raket kot bojnega orožja ni nobena presenetljiva novost. V njihovih očeh je to samo posledica razvoja, segajočega daleč v zgodovino tehnike orožja. Rakete so strelji, ki bi bili pod pritiskom velike preciznosti glede zadetka drugih vrst orožja, pušk, topov, streljiv itd. govorijo že zapadli pozabi, če bi ne bila njihova posebnost vedno znova obrnila nase pozornosti strokovnjakov vseh narodov. Tako se je pa tudi ta vrsta orožja izpopolnjevala in do veljave je prišla tudi v sedanji svetovni vojni.

Po vsem svetu so znane zdaj tako imenovane Stalinove orgle. To je posebna vrsta rakete, ki jo uporablja nemška vojska. Na enem motoriziranem vozilu je cela vrsta topovskih cevi, povezanih med seboj tako, da streljajo istočasno. Gre torej za posebno topovsko konstrukcijo, s katero izstreljujejo nameste posrednih streljiv kar cele salve. Tudi Nemci so to vrsto orožja med sedanjo vojno zelo izpopolnili. Tudi nemški metalci raket lahko napadejo sovražnika s celimi salvi in iz mnogih topovskih cevi istočasno. V marsikaterem pogledu so ti metalci raket celo boljše od »Stalinovih orgel« in v mnogih bitkah so odločili izid.

Proti koncu sedmega stoletja je jela grška vojska v Evropi uporabljati raketne strele. V 13. stoletju so to orožje znatno izpopolnili zlasti Italijani. Pozneje so metalci raket postali topovom enakovredno orožje. Angličani so poznali razdeljalni učinkovit raketni zlati v Indiji. Sir William Congreve je delal sistematično poskuse, da bi to vrsto orožja čim bolj izpopolnil. Tega se leta 1809 se mu je posrečilo konstruirati napravo za metanje zažigalnih raket v dokončni obliki. Angličani so že leta 1807 dosegli kapitulacijo danskega vojnega brodnjaka, ko so obstreljali Kopenhagen. Na mesto so vržili 40.000 zažigalnih raket. Tu se je posebno jasno pokazal strahovit učinek Congrevejeve metalne naprave. Francoške rakete iz leta 1812 so dosegle daljavo 3000 do 3200 m. V bitki narodov v Leipzigu so tudi z velikim uspehom uporabljali raketne baterije.

Od leta 1815. so izpopolnjevali raketno orožje zlasti Anglija, Avstrija in Rusija. Angličani so posebno v svojih kolonialnih vojnah obstreljevali pomorska mesta in sovražna brodovje z zažigalnimi raketami, uporabljajoč to vrsto orožja ob morskem obalah ali ustijih rek. Večina velikih angleških jadrnic je bila oborožena z metalci raket. Rusi so uporabljali rakete v vojni proti Turkom in na Kavkazu tam, kjer niso mogli prevažati niti najmanjših topov. Avstriji so mislili, da imajo v bitkah pri Magellu in Solferinu v raketnih baterijah nepremagljivo orožje. Seveda so se pa motili.

Leta 1854 so uporabili Francozi na izrecno povelje Napoleona III. rakete za obstreljevanje trdnjave Sevastopol. Rusom je bilo to orožje zelo neprijetno. Francozi so si pa obetali od raket mnogo večjih uspehov, kakor so jih v resnici dosegli. In tako so topovi polagoma povsem izpodrinili rakete, ki so ostale samo še kot signalno sredstvo. Topovi na hidravlično prožno, napravo, ki avtomatično vrne cev po izstrelu v njeno prvotno lego, so se pa na drugi strani zelo izpopolnili in tako je razumljivo, da bojnih raket med prvo svetovno vojno sploh niso več uporabljali.

Versajska pogodba je prinesla Nemčiji prepoved uporabe težkega in najtežjega topništva. In prav ta prepoved je oživila uporabo raket. Nemčija je skrivaj pod vodstvom topniškega generala prof. dr. Beckerja pred sedanjo svetovno vojno izpopolnjevala to vrsto orožja, ki se zdaj poleg metalcev umetne megle uporablja zelo uspešno in učinkovito. Metalci umetne megle so šestcevni topovi, težki 7 do 16 stotov, ki pa združujejo v sebi strelno moč šestih težkih poljskih havbic, ki tehta vsaka od njih 120 stotov. Šest raketnih granat izstreliti tak top s pomočjo električnega toka. Med silnim bobnenjem švigajo rakete iz cevi in kamor udari taka salva, razruši in uniči.

šah in vojna strategija

nista v nobeni medsebojni zvezi, kakor so mnogi trdili

Šah ali kraljevska igra je star že več sto let. Igrali so ga v starem veku. Prva pisana pravila o tej splošno razširjeni in priljubljeni igri pa imamo šele iz novejšega časa in sicer iz leta 1450. Ta zelo zanimiv dokument hranijo v knjižnici vseučilišča v Göttingenu. Pisan je na pergamentu. Že mnogi so spravišli šah v zvezo z vojno strategijo, toda te zveze v resnici ni. Napoleon je bil sicer vnet pristaša šaha, ni se pa moglo dčkazati, da bi bil tako velik mojster, kakor so mu pozneje mnogi zgodovinarji pripisovali.

Kakor so hoteli mnogi najti zvezo med šahom in vojno strategijo, tako so hoteli nekateri povežati kraljevske igre tudi z matematiko. Res so bili mnogi slavni matematiki čenem tudi izvrstni šahisti, na drugi strani pa vemo, da najmanj polovica genijev na polju matematike sploh ni zna la šahristi. Pri šahu je zelo važna izvestna plastična predstava, ki pa po svojem bistvu nima nič skupnega z matematiko. Možnosti šahiranja so tako rekoč nečrpne. Ko je pred 150 leti Philidor igral istočasno dve, pozneje pa tri šahovske partije, so mislili, da tega nihče drugi ne zmora. Zdaj pa poznamo celo vrsto šahovskih moj-

strov, ki igrajo istočasno tudi 12 simultank. Rekord v tem pogledu je dosegel svetovni šahovski mojster dr. Aljehin. ki je igral istočasno 32 partij. Šahovski mojstri imajo pri simultankah navadno samo pet sekund časa, da premislijo vsako potezo. V tem kratkem času si mora šahovski mojster predločiti najvažnejše momente svojeje položaja, da se lahko odloči za potezo.

V pogledu šahovskega profesionalizma so mnogi napačno trdili, da se lahko človek s šahom tudi preživlja. Na velikih šahovskih turnirjih so sicer honorarji precej visoki, toda od samega šaha bi najbrže mojstri ne mogli živeti, razen tistih redkih, ki imajo poleg šaha še stalno službo pri tem ali onem strokovnem listu. Že v srednjem veku je bil šah zelo priljubljen in igrali so ga zlasti navdušeno na vitezskih dvorih, vendar pa je dosegla kraljevska igra sedanjo višino šele v novejšem času, ko je dobila vrsto slovečih mojstrov, med katerimi slovita najbolj Capablanca in Aljehin. V starih časih so se ljudje zelo navduševali tudi za šaharjenje z živimi figurami. Ta vrsta šaha pa je vedno bolj izgubila na svoji priljubljenosti.

Ženitne pogodbe v starih časih

Nevestini starši so bili zelo previdni — Maksimova dota

V starih časih so bili pri sklepanju zakonskih zvez posebno previdni ženin in starši nevest. Ohranila se je ženitna pogodba iz časa pred Kristusom, sklenjena med nekimi Heraklijem in Demetrijem. Naslov pogodbe se glasi: »Ženitna pogodba med Heraklijem in Demetrijem.« Pogodba določa: Heraklije jemlje Demetrijo za ženo od njenega očeta Liptinosa in matere Philetis kot svobodno ženo. Ona mu prinaša v zakon obleke in nakita v vrednosti 1000 drahem. Slede točne določbe o bivalšču, o katerem odločata skupaj mladi mož in ženinov oče. Na koncu pogodbe je še točno določeno vse za primer, če bi se mlada poročenca pozneje ločila. Tisti, ki bi zakrivil ločitev, bi moral storiti vse potrebno, da se zakon razveljavi. Vprašanje krivde bi se obravnavalo pred posebnim razsodilcem. Če bi slednje ugotovilo, da je mož kriv, ali če bi ga zasledili v trenutku, ko bi prelomil zakonsko zvestobo, bi moral ženi in njenim roditeljem vrniti vse doto, obenem pa plačati še tisoč drahem v srebru. Pogodbo je podpisalo šest priči.

Original te ženitne pogodbe je shranjen v egiptski zbirki v nekem berlinskem muzeju. To

je najboljši dokaz, da so že pred dva tisoč leti živeli moški, ki so skakali čez zakonski jarem, dokazuje pa nam obenem, da so bili že v starih časih roditelji novoporočencev zelo previdni, zlasti starši hčerki, ki so se morali.

Skoraj neverjetno se sliši, da je bil tudi v starih časih za doto določen najvišji znesek, odnosno, da je bila doto maksimirana, kakor so zdaj cene mnogih življenjskih potrebščin. V Firenci je bila v 16. stoletju splošno razširjena navada, da so si mladeniči izbirali neveste samo med bogatimi, tako da so ostala mnoga siromašna in poštena dekleta samice. Mestni svet v Firenci je izdal leta 1511. kaj čuden zakon. Prisiljen je bil pač storiti to zaradi običaja, da so se lahko omožila samo bogata dekleta. Občinski svet je določil, da doto ne sme presegati 1600 goldinarjev. S tem denarjem je bilo treba kupiti nevestino opremo, ki pa tudi ni smela njena skupna cena presegati 150 goldinarjev. Toda tudi s tem zakonom ni bilo pomagano siromašnim dekletom, ker so ga mladeniči na vse močje načine izigrali. Kmalu potem, ko je bil zakon objavljen, se je vrnila stara navada, da so si mladeniči izbirali samo bogate neveste.

Električne peči

Električni tok kot vir energije se vedno bolj uporablja tudi za segrevanje. Poleg mnogih drugih prednosti ima ta način segrevanja še eno, da namreč ni treba prenašati drv in premoga pa tudi pepela ne. Načeloma bi morala biti električna centrala tam, kjer se kopije premog ali kjer izkoriščamo vodno silo, električni tok pa napeljujemo čez vse ozemlje, kjer nam je potreben. Zakaj segrevanje prostorov z električnim tokom še ni razširjeno tako, kakor bi lahko bilo? Predvsem zaradi ekonomičnosti. Električni tok je večinoma predrag. Kjer je cenejši, ga za segrevanje prostorov tudi bolj uporabljajo. To velja zlasti za Švedsko, Norveško in Finsko. Važno vlogo pa ima tudi

sama peč in naprava za segrevanje. Od nje je največ odvisno, ali se odločimo za električno segrevanje ali ne.

Razlikujemo dve vrsti električnih peči. Ene služijo za popolno električno segrevanje prostorov tam, kjer je električni tok poceni. Druge so samo pomožne, glavno segrevanje pa pamo ali plinsko. Tako segrevanje nam služi v prehodni letni dobi. Obe skupini električnih peči se avtomatično regulirata. Peči imajo avtomatične naprave za urejanje toplote, da je v sobi vedno enakomerno toplo. Druge prednosti električnih peči so v tem, da rabijo malo prostora, da jih lahko poljubno prenašamo iz sobe v sobo, da nimajo dimnikov in da nam je torej zažamčena v stanovanju ali poslovnih prostorih čistota. Med električnimi napravami

Razmah danskega ribarstva

Dansko ribarstvo se je v zadnjih letih zelo razvilo. Do leta 1940. ni bilo nič posebnega, če so danski ribiči nalovili za 50 milijonov kron rib. Toda že leta 1941. so jih nalovili za 57 milijonov, lani pa celo za 100 milijonov kron. Letos 19. aprila so dosegli danski ribiči rekord; ujeli so namreč 1.500 ton rib. V maju so jih nalovili 9.000 ton ali skoraj toliko kakor povprečno v posrednih mesecih predvojnih let.

Največ danskih rib je šlo zadnja leta v Nemčijo, precej pa tudi v Italijo, Švico, Švedsko, Belgijo, Francijo in Holandsko. Tudi morskih rakov in školjk so nalovili danski ribiči zadnja leta mnogo. Posebno bogat ribolov imajo ribiči v Esbjergu. Kjer je središče danskega ribarstva. Od 9.000 ton letos v maju nalovljenih rib je odpadlo na Esbjerg 8.100 ton. Posledica tega je bila, da so lahko plačali ribiči mnogo več davkov. V zadnjih treh letih so narasli davki, ki jih je prejelo mesto od ribičev, od 24 na 68 milijonov kron.

Za napredek madžarskega kmetijstva

Madžarska vlada si prizadeva povzdigniti kmetijsko proizvodnjo in zboljšati kakovost posrednih pridelkov. Pri tem igra veliko vlogo preskrba kmetovalcev s kmetijskimi stroji. Nakup in uporaba večjih in dražjih kmetijskih strojev, kakor so traktorji, mlatilnice, stiskalnice itd. pa mora biti rentabilna in smotrna samo tedaj, če se organizirajo kmetovalci v zadrage. Nakup kmetijskih strojev pospešuje kmetijsko ministrstvo s tem, da prispeva za drugam polovico kupne cene pod pogojem, da so kmetovalci organizirani v zadrugah. Zato je bil izdelan tudi splošni načrt za

ustanavljanje takih zadrug. Kmetijska zbornica bo morala poskrbeti za uresničanje tega načrta.

Med kmetovalci vlada veliko zanimanje za zadrage, ki bodo skrbela za nakup in skupno uporabo kmetijskih strojev. Zaskrat bo ustanovljenih 160 takih zadrug. Stroje bodo dobivali kmetovalci po potrebi in tovarne bodo določale vrstni red po podatkih in navodilih kmetijske zbornice od nosne posebne komisije. Dejansko potrebo bo pa določal poseben strokovni odbor.

Pariški brivec kot zdravnik

V začetku naše dobe so bili zdravniki mnogi, da je treba po krogli povzročene rane lečiti kakor zastrupljene. Zato so morali ranjeni prenašati strahovite muke, ko so jim polivali rane z vrelim oljem. Neki mladi pariški brivec, ki je služil kot ranecelnik v vojski Franca I. v Franciji, je po bitki lečil ranjene. Ker jih je bilo zelo mnogo, je zmanjkalo olja in zato jim je za silo namazal rane z nekim mazalom, misleč, da bo tudi to pomagalo. Lahko si pa mislimo njegovo presenečenje, ko je drugi dan opazil, da so se začele rane že celiti. Tako je bil odkrit nov način lečenja ran. Brivec se je pisal Ambrosio Pare in on je rešil mnogim vojakom življenje.

S krvjo napisan roman

Od vsega, kar je napisano, imam rad samo tisto, kar je kdo napisal s svojo lastno krvjo. Piši s krvjo in prepričal se boš, da je kri utrip srca. Tako pravi Nietzsche in vendar bi se zelo zaudil, če bi živel zdaj in zvedel, da je neki ameriški dijak napisal ljubezenski roman s lastno krvjo. Za to naporno delo, združeno s precejšnjimi bolečinami, je rabil tri leta. Večkrat je moral delo prekiniti, ker je bil zaradi izgube krvi tako oslabil, da ni peresa ni mogel držati v roki. Mladenci pravi, da se more pravi ljubezenski roman napisati samo s krvjo lastnega srca.

Ogromna ladja Vikingov

V fjordu Kolding na Jutlandu so našli nedavno ogromno krmilo in upali so, da bodo kmalu naleteli na odgovarjajočo ladjo Vikingov. In niso se motili. Potapljači so naleteli dobrih 500 m od obale v morskem blatu na ogrode velike ladje. Dolga je bila okrog 24 m in torej največja, kar so jih našli v danskih vodah. Gre za ogrodo ladje, stare 800 do 1000 let, ki je velikega kulturno zgodovinskega pomena. Seveda bo pa zelo težko spraviti ogrodo starinske ladje na suho, ker je les že močno preperel.

Bogata beračica

V Salzburgu so redarji zadržali neko 55 let staro ženo, ki je zbujala s svojo zunanostjo splošno sočutje. Toda tudi v tem primeru se je pokazalo, da mnogi ljudje grdo izkoriščajo dobrotelostno ženo. Je namreč imela doma polje hranične knjižice več tisoč mark v gotovini in veliko zalogo živil. Kljub temu je pridno beračila. V njeni zanemarjeni umazani izbi so našli 700 jajc, 48 kg sladkorja, 47 kg pšenične moko, 20 kg koruznega zdroba, 9 kg pšenice, nega zdroba, 13 kg masla in masti, več sto sveč in okrog 80 kg pisanih potrebščin. Znatel del živil je bil že pokvarjen. Policija je seveda vsa živila zaplenila in jih izročila prehranjevalnemu uradu.

Križanka št. 119

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	12	13		14	15		16	17		
18	19		20	21		22	23		24	25
26		27	28		29	30		31	32	
	33	34		35	36		37	38		39
41			42	43		44	45		46	47
		48	49		50	51		52	53	
54				55			56			57

Besede pomenijo:

1. gora nad Poljcana; 2. gosa; 3. gosa; 4. vrsna; 5. gigan; 6. podzemsko bogastvo; 7. malozajška visoka planota; 8. škoda, poškodba; 9. starokeltski pevec in pesnik; 10. francoski romansist; 11. egipčanski bog; 12. pristanšče v Siriji; 13. žensko ime; 14. začetek abecede; 15. določeno število točk pri tenisu (fon., množina); 16. reka v Španiji; 17. barva igralnih kart; 18. nedotakljivi, varni; 19. potem; 20. zrel, ne več mlad; 21. vrsta žita; 22. švicarski kanton; 23. pripadnik sarmatskega plemena, ki je ob začetku srednjega veka živel ob Črnem morju; 24. otrok; 25. uradni spisi; 26. pokrajina na Hrvaškem; 27. čreda, skupina ovce; 28. a, vendar, ampak; 29. možko ime; 30. vse, kar obstaja; 31. možko ime; 32. velika želja, poželjenje.

Navpično: 1. osnova, 2. krepek, bister, 3. redni veznik; 4. država v Zadnji Indiji; 5. podredni veznik; 6. država v Zad. Indiji; 7. klad, blagajna; 8. finski pristanšče; 9. dva

Čudna poročna kočija

V Olomucu se je oni dan poročil mesar Skala, navdušen prijatelj kajaškega in sploh vodnega sporta. Njegovi prijatelji iz sportnega kluba so se zbrali na dan poroka pred cerkvijo, kamor so pripeljali svetel okrašen čoln. Po poroki sta sedla novoporočenca vanj in tako so ju nosili skozi mesto. Poročno kočijo je torej nadomestoval v tem primeru kajaski čoln, ki so ga nosili ženinovi prijatelji. Seveda je zbudila ta svojevrsna poročna povorka v mestu veliko pozornost.

Za smeh

OTROŠKA

Petletna Špelca stopi v slaščičarno in pravi: »Prosim enega čokoladnega otročka!«

Prodajalka: »Ker si punčka, ti bom dala punčko.«

Špelca: »O ne, dajte mi fantka, ker ga je malo več.«

PIJANŠKA

»Sram vas bodi, da toliko vina popijete, namesto, da bi v vaši starosti pili mleko.«

»Mleko bom takrat pil, kadar bodo kraje grozdje jedle.«

Pijanec sreča dimnikarskega vajenca in ga zbadljivo vpraša: »Zakaj pa vi žalujete?«

»Zato, ker ste vi pijanli!«

SOLSKA

Učitelj: »Janezek, sedi spredaj!« a učence se ne gane. Učitelj ponovi s stroгим glasom.

Janezek: »Prosim, gospod učitelj, jaz sedim vedno samo zadaj.«

ZAKONŠKA

»Zakaj je sosed Bimbač svojo ženo tako pretepel, da je vsa črna?«

»Bimbač je potnik pri trgovcu Bambiču ter je zelo ljubosumen na svojo ženo. Snoči je imel nujno odpotovati. Ko je odšel je žena pri odprtem oknu pela: »Le pridi, le pridi, sem sama doma.« In Bimbač se je vrnil ter zaključil njeno pesem z zausničami.«

PREDRZNO VPRAŠANJE

Tujec: »Toraj eno liro zahtevate za kozarec mleka? Prosim, koliko pa zahtevate za celo kravo?«

OTROŠKA

»Ali se veseliš Božička, Tinček?«

»Božiček, Miklavž, štorčljja, to je vse očka!«

OGLAS

»Izgubil se je jazbecar z liso na čelu in z dolgim repom od kolodvora do Mirja.«

NI TOČNO

Sodnik obrača obtoženčeve spise in pravi:

— Torej tudi vaša preteklost ni nič kaj razveseljiva. Enkrat ste dobili tri mesece za tatvino, drugi dva meseca za obkrovanje, tretji pa sto lir za pijanost.

— Oprostite gospod sodnik, to je pa pomota. Tistih sto lir nisem dobil, temveč sem jih moral plačati sam.

Gospod: »Kako bi najhitreje prišel na kolodvor?«

Deček: »Ako tečete!«

P. G. Wodehouse:

75

MALA PEPITA

A mene ni bilo volja, da bi dotorej odnehal.

»Ne. Morda je kdo izmed njih še skrit v soščini.«

»Nu, in če bi bil? Vse eno mi je, ali me ugrabijo ali ne. Pojdimo.«

»Mislim, da bo treba počakati,« se je oglašila Audrey.

»Seveda,« sem pritrčil. »Blazno bi bilo hoditi zdaj na plano.«

»Uuuuh!« je rekel Ogden; od tega trenutka je molčal in le še v presledkih pokajljal.

Niti za hip nisem resnično mislil, da bi bila moja demonstracija dokončno presekalna obloga. Verjetno je bilo, da bodo nekoliko počakali, preden obnove sovražnosti; a jaz, ki sem dobro poznal trdovratnost Bukla Maca Ginnisa, mi nisem mogel prisoditi, da bi se odpovedal svoji nameri zgolj zato, ker sem bil na steop odlašal nekaj streljiv na trenutke preplašili njegove ljudi. Prej ali slej se je moral vrniti, saj je imel vso noč pred seboj.

Sklepal sem pravilno. Minute so počasi minevale, ne da bi bil dal sovražnik kako

znamenje o sebi; nato pa, ko sem baš stal pri oknu in vlekem na uho, sem mahoma začul na dvorišču korake in pritajene, oprezne glasove. Bitka je bila na tem, da se znova prične.

Pramen žarke svetlobe je planil skozi okno in se razširil na stropu v krog. Oblogovalci so bili prinesli enega izmed žarometov svojeje avtomobila; to je bilo bistveno dejanje, ki mi je močno zadisalo po Samu. Ko so tako storiili nevarno točko neškodljivo, so s tem večjo silovitostjo obnovili naskok na vrata, ker se jim ni bilo več bati protinapada. Namesto ključa so zdaj imeli težji, železen predmet. Mislim, da je bil avtomobilski škripec. Takšno orožje je seveda vse več zaleglo od ključa, in tudi naša vrta hrastova vrata so ječala pod njegovimi udarci.

Trščica, ki je odletela od enega izmed kril, me je opomnila, da je čas za umik na drugo obrambno rto. Nemogoče je bilo presoditi, doklej bodo vrata kljubovala, a bal sem se, da gre kvečjemu še za nekaj minut.

Spet sem prižgal svečo, ki sem jo bil iz varčnosti upihnil. Pri tem sem se spogledal z Audrey in z glavo pokazal na leste.

»Zlezi te prvi gor,« sem ji šepnil.

Videč, kako je izginila skozi loputnico, se je Ogden odločno obrnil k meni.

»Čujte, če mislite, da me boste spravili gor, mene, si to kar iz glave izbije. Jaz jih počakam tu in se ne bom prav nič upiral, če me bodo hoteli odvesti. Vseh teh neumnosti se mi do grla sit!«

Trenutek ni bil ugoden za prekanje; zato sem ga zgrabil kakor svezjen, čeprav je bral okrog sebe, ga odnesel k lestvici in ga porinil skozi odprto. Zagnal je enega svojih peklenjskih krikov, ki je očito izpodbel napadalce kakor glas bojnih trobent. Udarci po vratih so se podvojili.

Nato sem tudi sam splezal po lestvici na podstrežje in zaprl loputnico za seboj.

Prostor je bil nekakšen senik, in dišalo je po tohlubi in gnilem smu. Iz svoje volje ne bi bil maral niti za minuto ostati v takem brolgu. Zaropotalo je, kakor bi nekaj dirjalo, in velika podgana je pritekla mimo nas po razpokanih tleh; Audrey je pridružno vzkliznila. »Pepita!« pa zavpilila od strahu. Naj je imelo to poslednje zavetje kot trdnjava še toliko dobrih strani, v vseh drugih pogledih je bilo odločno zoprn kraj.

Razbijanje po vratih je postajalo med tem bolj hujše. Nazadnje se je začul pok, tako silovit, da so se stresla tla, na katerih smo sedeli, in so jele naše tovaršice podgane kakor nore dirjati sem ter tja. Svetloba avtomobilskega žarometa je silila skozi

mnogostevilne luknje in reže, ki jih je bil čas napravil v stare deske. Ena luknja, skoraj na sredi, je bila večja od drugih, in sнопic svetlobe, ki je prihajal skozi njo, je učinkoval kot nekakšen žaromet, tako da smo mogli dokaj razločno videti, kakšen je kraj, kjer smo se bili utrdili.

Dejavnost sovražnikov je bila začasno ponehala. Naše izginjenje jih ni bilo pustilo dolgo v negotovosti, kajti žaromet je bil skoraj že v trenutku njihovega prihoda nameril svoj svetlobni stožec na loputnico. Silil sem, kako se je nekdo vzpenjal po lestvici nato je loputnica tiho zaškripala, kakor pod pritiskom roke. Postavil sem se bil tik ob njo, pripravljen, da storim, če zapaž popusti, vsaj še s kopitom pištole svojo dolžnost, kajti druge možnosti nisem imel. Toda rjasti zapaž je bil močan, in oglednik se je moral umakniti, kakor je bil prišel.

Do tistega trenutka nisem bil silil ničesar, razen nekaj besed, izgovorjenih s šepetajočim glasom; potem pa se je nepričakovano začel Samov glas.

»Gospod Burns!«

Nesmiselno se mi je zdelo, da bi molčal; oglašil sem se torej.

»Nu?«

»Kaj vam se ni dosti vsega tega? Pre-

teto posla ste nam naprtli, a zdaj menda sami vidite, da ste pritisnjeni ob zid. Za nič ne bi hotel, da bi se vam zgodilo kaj zalega. Podajte nam torej dečka skozi loputnico, pa gremo.«

Premolknili je; in ker nisem odgovoril, je čez čas nadaljeval:

»Nu? Zakaj ne odgovorite?«